

Nr 22

Utlåtande i anledning av motioner angående handläggningen av lagsökning och betalningsföreläggande.

I de likalydande motionerna I:28 av herr *Tistad* och II:29 av herrar *Sjöholm* och *Andersson* i Örebro hemställes ”att riksdagen måtte besluta att hos Kungl Maj:t begära förslag till lagstiftning innebärande att domstols befattning med betalningsförelägganden och lagsökningsutslag bortfaller, att handläggningen härav överflyttas till kronofogdemyndighet, att ifrågavarande fordringar tillerkännes exigibilitet vid uteblivet bestridande och utan att särskild urkund därom utfärdas samt att övriga i motionen anlagda synpunkter beaktas”.

Inledning

Nuvarande svenska bestämmelser om lagsökning på grund av skriftligt fordringsbevis tillkom i sina huvuddrag genom 1877 års utsökningslag. Enligt denna skulle ansökan om lagsökning göras hos överexekutor. Utsökningslagen innehöll däremot inga bestämmelser om betalningsföreläggande. Genom lag den 26 april 1907 om handräckning för fordrans utfående infördes emellertid bestämmelser som gav möjlighet till ett summariskt förfarande i fall då lagsökning ej stod till buds. Ansökan om dylik handräckning skulle liksom lagsökning göras hos överexekutor som, när ansökan ej bestreds, tecknade bevis härom, varpå verkställighet fick äga rum.

Genom lagsökningslagen den 18 juni 1937 överflyttades såväl lagsöknings- som handräckningsmålen till lagsökningsdomare vid allmän underrätt. 1937 års lag ersattes av ny lagsökningslag den 20 december 1946, vilken upptog sådana ändringar som föranleddes av processreformen. Målen skulle alljämt handläggas vid allmän underrätt. I samband med processreformen tillkom även en särskild lag den 10 juli 1947 om betalningsföreläggande för vissa fordringar på arbetslön, m. m., vilken avsåg att reglera vissa kompetenskonflikter mellan allmän underrätt och arbetsdomstolen.

Lagsökningslagen

Lagen den 20 december 1946 om lagsökning och betalningsföreläggande innehåller i sammanfattning följande.

Lagsökning

Gäldenär får lagsökas för fordran som grundar sig på skuldebrev eller annat skriftligt fordringsbevis och är förfallen till betalning. Ansökan görs hos rätten (se nedan). Borgenär som för sin fordran har inteckning i fast egendom eller i fartyg eller i luftfartyg eller reservdelar till sådant fartyg äger på motsvarande sätt söka betalning ur den intecknade egendomen. Lagen uppställer vissa krav på vad ansökningen skall innehålla. Om ansökningen upptages, förelägger rätten gäldenären att svara. När delgivning skett, skall rätten, om gäldenären ej svarar, avgöra målet på handlingarna. Svarar gäldenären kan ytterligare skriftväxling äga rum, om skäl är därtill. Bestämmelser meddelas vidare om verkan av vissa invändningar från gäldenärens sida. Enligt dessa bestämmelser kan målet under närmare angivna förutsättningar hänskjutas till rättegång. Om detta ej sker, skall betalningsskyldighet åläggas gäldenären eller, i förekommande fall, fordringen fastställas till betalning ur intecknad egendom. Lagen innehåller även bestämmelser om kvittning, kostnad i lagsökningssmål, kvarstad, skingringsförbud och annan handräckning samt delgivning av rättens utslag.

Betalningsföreläggande

För utfående av penningfordran, som ej grundar sig på skriftligt fordringsbevis och icke avser skadestånd, äger borgenären hos rätten utverka betalningsföreläggande. I anslutning härtill regleras vad ansökningen skall innehålla. Om ansökan upptages, skall rätten förelägga gäldenären att inom viss tid efter delgivning anmäla, om han vill helt eller till någon del bestrida ansökningen, vid påföljd att utmätning eljest må ske. Den möjligheten står emellertid också till buds, att gäldenären kallas till sammanträde inför rätten. Om gäldenären ej bestrider ansökningen, tecknar rätten på ett exemplar av ansökan bevis, att den lämnats obestridd. Beviset skall tillika innehålla att utmätning må omedelbart äga rum. Lagen har även bestämmelser som reglerar verkan av bestridande som avser allenast en del av ansökningen och av kvittningsyrkandena. — Har gäldenären bestritt ansökningen, skall målet, om borgenären yrkar det, hänskjutas till rättegång i den del som avses med bestridandet. Lagen innehåller vidare en del bestämmelser om förfarandet vid sammanträde som förut nämnts och i fråga om kostnaderna å målet m. m.

Gemensamma bestämmelser

I lagsökningsslagen meddelas vissa för lagsökning och betalningsföreläggande i stort sett gemensamma bestämmelser. Bland annat stadgas, att talan i mål som hänskjutits till rättegång skall anses väckt då lagsökningssinlagan eller ansökningen om betalningsföreläggande inkom hos rätten. Om i lagsökningssmål borgenärs talan bifallits eller i mål om betalningsföreläggande meddelats bevis att utmätning må äga rum, äger gäldenären att hos rätten

söka återvinning. Ansökan därom skall göras i lagsökningsmål inom en månad från den dag då utslaget delgavs gäldenären och i mål om betalningsföreläggande inom samma tid från det utmätning ägde rum eller utan föregående utmätning betalning skedde med förbehåll om rätt för gäldenären att söka återvinning.

Domstol m. m.

Mål enligt lagsökningslagen handläggs vid allmän underrätt av ensamdomare. I praktiken handläggs en mycket stor del av dessa mål av tingsnotarier.

Antalet mål om lagsökning och betalningsföreläggande utgjorde, år 1966 187 000, år 1967 202 000 samt år 1968 196 600. Under första halvåret 1968 var antalet sådana mål 98 100 och under motsvarande tid 1969 92 700.

F. n. uppgår antalet domkretsar till 135 (108 häradsrätter och 27 rådhusrätter).

De exekutiva myndigheterna

I samband med att städernas domstolar förstatligades fr. o. m. den 1 januari 1965 utformades en ny organisation av de exekutiva myndigheterna. Organisationen skildes från polis- och åklagarväsendet och blev densamma för stad och land.

Någon centralmyndighet för exekutionsväsendet finns inte. Tills vidare fullgörs de uppgifter som ankommer på sådan myndighet av *exekutionsväsendets organisationsnämnd* (EON). Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har chefen för civildepartementet i slutet av förra året tillkallat en utredning rörande centralorgan inom exekutionsväsendet (beträffande direktiven se riksdagsberättelsen 1970: C 26).

Länsstyrelsen är överexekutor. Särskild överexekutor kan förordnas för visst län. Som framgår av lagberedningens betänkande *Utsökning II* (se nedan) anser beredningen att överexekutorsinstitutionen bör avskaffas.

För exekutionsverksamheten indelas landet i 81 kronofogdedistrikt. Inom varje distrikt finns en centralort. Utanför denna finns det i allmänhet ett antal stationeringsorter för personal vid exekutionsväsendet.

I varje kronofogdedistrikt finns en kronofogdemyndighet. Chef för myndigheten är en kronofogde (i Stockholm, Göteborg och Malmö med titeln kronodirektör). Inom distriktet kan finnas flera kronofogdar. Vidare kan finnas biträdande kronofogdar. Innehavare av rekryteringstjänst kallas kronofogdesekreterare. För behörighet till sådan tjänst krävs att vederbörande har avlagt juris kandidatexamen och är tingsmeriterad. Detta kompetenskrav, som också gäller för de högre tjänsterna, gäller inte dem som vid utgången av 1964 var på landsfiskalsbanan eller då innehade och därefter oavbrutet innehavt tjänst med utmätningssmannagöromål.

Kronofogdarna har till sin hjälp icke rättsbildad personal, kronokommis-sarier och kronoassistenter m. fl. Kronofogde kan delegera befogenheter som utmättningsman till underställd personal. Den, till vilken delegerats att fullgöra viss förrättning, räknas som utmättningsman beträffande denna förrättning.

Utskottet har från exekutionsväsendets organisationsnämnd inhämtat följande. Av de 81 chefstjänsterna vid kronofogdemyndigheterna innehas f. n. 15 av personer med juris kandidatexamen och 63 av personer med annan utbildning. 3 tjänster är vakanta. Ytterligare 67 kronofogde- och biträdande kronofogdetjänster finns. Av innehavarna av tjänsterna har 20 juris kandidatexamen och 42 annan utbildning, medan 5 av tjänsterna är vakanta. På rekryteringsstadiet (kronofogdesekreterarna) har 28 tjänstemän juris kandidatexamen medan inemot 10 tjänstemän har annan utbildning. Av här nämnda tjänstemän, som inte avlagt juris kandidatexamen, har flertalet distriksåklagarexamen, vilken examen icke längre kan avläggas.

Slutligen må här framhållas, att exekutionsväsendets organisationsnämnd i ett nyligen framlagt betänkande *ADB inom exekutionsväsendet* (stencil C 1970: 1) anförde.

En fråga som i och för sig inte behöver ha samband med en ADB-reform men under alla förhållanden bör utredas är frågan om rikets indelning i kronofogdedistrikt. En minskning av antalet distrikt skulle säkerligen ytterligare öka möjligheterna till en arbetsspecialisering inom exekutionsväsendet. Distriktsindelningsfrågan avses därför skola särskilt utredas av EON inom ramen för nämndens allmänna uppgifter.

Motionerna

Efter en erinran om det stora antalet utslag i lagsökningsmål och bevis i mål om betalningsföreläggande, som utfärdas årligen, anför motionärerna.

Sedan samhällets intresse kommit att av skilda anledningar riktas mot inkassofirmornas verksamhet — den är f. n. föremål för två olika utredningar — har uppmärksamhet ägnats det förhållandet att inkassobranschen till stor del eller måhända större delen för sin existens och sina vinstintressen är beroende av de anmärkningsvärt höga belopp domstolarna dömer ut i form av kostnadsersättning i samband med utfärdandet av betalningsförelägganden och lagsökningsutslag. Det åvilar gäldenären att betala dessa kostnadsbelopp, vilka icke sällan är beloppsmässigt högre än själva fordringen. Detta i förening med de ogenerade metoder som regelmässigt kommer till användning i inkassofirmornas praxis har med rätta väckt uppmärksamhet och anstöt.

I det följande erinrar motionärerna om att det tidigare varit aktuellt att överföra handläggningen av mål rörande lagsökning och betalningsföreläggande från domstolarna till kronofogdemyndigheterna. Enligt motionärerna torde det vara möjligt att ytterligare förenkla förfarandet, nämligen genom att "helt slopa omvägen över lagsökningsutslag och betalningsföreläggande".

Vidare anför motionärerna i huvudsak följande.

Systemet synes kunna förenklas enligt följande. Den anmälan av fordringen som nu sker hos lagsökningsdomaren kan i stället göras hos kronofogdemyndigheten som bereder gäldenären tillfälle inkomma med bestridande; i fall så sker bibehålles det för närvarande tillämpade förfarandet. Då däremot bestridande icke sker bör det exekutiva förfarandet omgående inledas. Utfärdandet av särskilda exekutionsurkunder tjänar intet nödvändigt eller ens något förnuftsmässigt motiverat syfte. Någon som helst reduktion av graden av rättssäkerhet för någon av parterna uppstår icke. Metodiken skulle avlasta de hårt arbetstyngda domstolarna en mycket väsentlig arbetsbörda och ge dem utökat utrymme för den direkt dömande verksamhet som är och bör vara deras huvuduppgift. Å andra sidan uppstår icke någon tillnärmelsevis motsvarande ökning av arbetsbördan hos kronofogdemyndigheterna, enär huvudparten av lagsökningsutslag och betalningsförelägganden redan vid nuvarande system söker sig dit och beträffande dessa icke någon som helst arbetsuppgift skulle tillkomma jämfört med vad nu gäller. En rationalisering av det slag som här angivits skulle som en ytterligare önskvärd effekt innebära ett förbilligande av förfarandet eftersom kostnaden vid domstolen skulle bortfalla. Systemet skulle bli så enkelt att den enskilde medborgaren utan minsta svårighet själv skulle kunna driva sin sak och bevaka sin rätt — en icke oväsentlig fördel i ett demokratiskt uppbyggt rättssamhälle, där byråkrati, pappersexercis och allsköns krångligheter redan inmutat alltför vida områden.

Förslag av lagberedningen

Det i början av 1960-talet pågående arbetet på reformering av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet aktualiserade inom lagberedningen överväganden om och i vad mån mål som avses i lagsökningslagen lämpligen borde flyttas till utmätningsman (UM). En sådan åtgärd skulle ha inverkat på de organisatoriska spörsmål som då var under behandling. Lagberedningen ansåg, att ståndpunkt i saken borde tagas innan den nya organisationen fixerats. Även frågan om omedelbar verkställighet av fordran på grund av skuldebrev, vilken fråga upptagits till behandling vid det nordiska samarbetet på exekutionsrättens område, aktualiserades i sammanhanget.

Behandlingen av nämnda frågor föranledde lagberedningen att i betänkandet *Utsökning II* (SOU 1963:28) föreslå, att handläggningen av ansökningar om betalningsföreläggande skulle överflyttas från domstol till utmätningsman. I samband härmed förordades, att möjligheten att söka betalningsföreläggande vidgades. Förslaget (avd. 1 i betänkandet) har inte föranlett lagstiftning.

Polisreformen påkallade vissa jämkningar i bestämmelser av huvudsakligen organisatorisk natur i utsökningslagen (UL). Vidare erfordrades vissa ändringar som sammanhänge med magistraternas avskaffande och omorganisationen av städernas domstolväsen. Lagberedningen behandlade även

dessa frågor i nämnda betänkande. Lagberedningens förslag i dessa avseenden (avd. 2 i betänkandet) har föranlett lagstiftning (prop. 1964: 126 och 163).

Av lagberedningens betänkande behandlas i det följande endast den avdelning, som avser lagsökning och betalningsföreläggande. Som kommer att beröras diskuterade lagberedningen även avskaffandet av överexekutor (ÖE).

Lagberedningen anför till en början bl. a. följande (s. 32, jfr NJA II 1937 s. 464 och 469).

När lagsökningsmål och mål om handräckning för fordran, som det tidigare hette, genom 1937 års lagsökningslag överflyttades från ÖE till domstol, anfördes till motivering därav väsentligen, att målen hörde till rättsväsendet och alltså ej var av administrativ natur, att de erbjöd rättsliga problem som kunde vara svåra att lösa, att ÖE ofta var stationerad på relativt avlägsen ort och att det var praktiskt förmånligt att låta tvistiga mål utan omgång övergå till rättegång vid domstolen.

I det följande förutsätter lagberedningen att exekutionsväsendet, sedan det skilts från polis- och åklagarväsendet, skulle komma att i varje distrikt stå under ledning av kronofogde med juris kandidatexamen. Beredningen räknar med att kronofogdarnas distrikt kommer att vara ungefär lika stora som våra domsagor och att man skall sträva efter att så snart som möjligt uppnå full konformitet.

Sedan lagberedningen diskuterat frågan om att inlemma exekutionsväsendet i domstolsorganisationen men avvisat denna tanke, uttalar beredningen att den ämnar föreslå, att talan i exekutiva mål får fullföljas från kronofogden till domstol, företrädesvis hovrätt. En sådan ändring torde förutsätta, att det icke finns någon ÖE. Med de kvalifikationer som kronofogdarna kan antas besitta när organisationen är genomförd och i betraktande av den tänkta storleken av deras distrikt kan något behov av ÖE svårligen kvarstå på längre sikt. Till stöd för att inte avskaffa institutionen omedelbart anför lagberedningen att man kanske icke kan räkna med att alla kronofogdar från början kommer att fylla de uppställda kompetenskraven. Bl. a. på grund härav bör enligt lagberedningens mening avskaffandet av överexekutorsinstitutionen anstå till dess arbetet på översyn av UL avslutats. Härefter anför lagberedningen följande.

Frågan om den lämpliga handläggningen av lagsökningsmål och mål om betalningsföreläggande bör ses mot bakgrunden av den organisation av utsokningsväsendet som man i enlighet med det anförda torde ha att räkna med. Man kan beträffande lagsökningsmål och mål om betalningsföreläggande med fog anföra, att kronofogdarna, om de får hittills förutsatta kvalifikationer, bör bli kompetenta att handlägga båda slagen. De skäl som i motiven till 1937 års lagstiftning anfördes (jfr s. 32) till stöd för överflyttning av målen till domstol gör sig dock i huvudsak alltjämt gällande beträffande lagsökningsprocessen. Lagsökningsmålen kan ibland erbjuda särskilda svårigheter, och processen förutsätter, att en materiellrättslig prövning äger

rum. En annan sak är, att denna prövning, jämförd med förhållandet i vanlig rättegång, är begränsad. Utslag som meddelas i lagsökningsmål vinner rättskraft och må liksom vanliga domar i tvistemål verkställas ej blott här i riket utan även i Danmark, Finland, Island och Norge. Hårtill kommer, att lagsökning på skuldebrev som intecknats i fast egendom oftast inkluderar begäran om fastställelse till betalning ur den infecknade egendomen. I dessa fall är det av praktiskt värde, att talan väckes vid den domstol, där tillgång finns till fastighetsböckerna. Beredningen vill därför ej föreslå någon rubbning av den nuvarande ordningen, enligt vilken lagsökning sker vid allmän underrätt. Av den utvidgning som i det följande föreslås beträffande tillämpningsområdet för betalningsföreläggande följer emellertid, att borgenären i ett stort antal fall, då krav som grundas på skriftligt fordringsbevis är av enkel beskaffenhet, torde komma att begära betalningsföreläggande i stället för att använda sig av lagsökning.

Vad härefter angår mål om betalningsföreläggande har erfarenheten visat, att den nuvarande ordningen är förenad med vissa praktiska olägenheter. Borgenären är tvungen att även i de allra enklaste mål dels vända sig till rätten för att få en exekutionstitel, dels därefter göra framställning hos UM om verkställighet. I ett stort antal mål måste till följd därav två myndigheter granska samma ärende och identifiera gäldenären. Delgivning måste också ske i två omgångar. Detta vållar dubbelarbete och ökning av borgenärens omkostnader, som i sin tur, om gäldenären har tillgångar, slutligen drabbar denne. För UM är det ej sällan förenat med avsevärt besvär att, när utmätning begärs, identifiera och komma i förbindelse med dem som avses med redan meddelat betalningsföreläggande. Därest målen om betalningsföreläggande kan flyttas från rätten till UM, skulle en förenkling vinnas i ett stort antal fall.

Mål om betalningsföreläggande framstår som en förberedelse till exekution. De är också genomgående av enkelt slag, eftersom bestridande av kravet medför att ansökningen i motsvarande del förfaller, om ej borgenären påkallar hänskjutande till rättegång. Handläggningen utmynnar icke i något utslag utan allenast i bevis allt utmätning må äga rum. Verkställighet må i följd härav äga rum här i riket men kan däremot ej ske i övriga nordiska länder. Beredningen har underställt representanter för det praktiska rättslivet frågan, om icke målen lämpligen borde flyttas från allmän underrätt till kronofogden. Åtgärden har enhälligt tillstyrkts som praktiskt förmånlig. Vad man därmed förlorar synes inskränka sig till att det icke blir möjligt att i anledning av ansökan om betalningsföreläggande hålla sammanträde med gäldenären som omedelbart kan övergå till huvudförhandling på sätt som nu ibland praktiseras. Den fördel som åberopades i samband med 1937 års lagstiftning och som består i att målet kan utan stämning övergå till rättegång är det däremot möjligt att behålla. Kronofogden bör sålunda, om borgenären begär det, kunna överlämna handlingarna till rätten, vilket så mycket lättare kan ske som kronofogde och allmän underrätt väl i allmänhet kommer att vara stationerade på samma plats.

Såsom förut antytts har beredningen också tänkt sig, att betalningsföreläggande skulle stå till buds i vidare utsträckning än för närvarande. Enligt L1 må betalningsföreläggande användas för utfående av penningfordran, som *ej* grundar sig på skriftligt fordringsbevis och icke heller avser skadestånd. Bestämmelsen hade sin motsvarighet redan i 1907 års lag om handräkning för fordrans utfående. Föredragande departementschefen uttalade i motiven till den lagen att, om till stöd för fordran åberopades skriftligt

fordringsbevis, anledning icke syntes finnas att lämna borgenären valet mellan lagsökningsförfarande och anmaningsförfarande, utan det förra borde uteslutande komma till användning.

Beredningen anser, att man bör öppna möjlighet att använda betalningsföreläggande även i sådana fall då borgenären har skriftligt fordringsbevis, med vissa begränsade undantag. En sådan ändring skulle överensstämma med vad som nu i Finland gäller enligt 1954 års lag om betalningsorder och som enligt uppgift ej föranlett några olägenheter. Beredningen förordar därför som allmän regel, att borgenär skall äga att vinna betalningsföreläggande för gäldenären, oavsett om han har tillgång till skriftligt fordringsbevis eller ej.

Beträffande skadeståndskrav gäller som förut nämnts enligt den finska lagen, att även skadestånd må omfattas av betalningsorder, om fordringen grundar sig på ett mellan parterna ingånget avtal om erläggande av ersättning och om dess belopp. Enligt beredningens mening finns det anledning att följa den finska lagen även på denna punkt. Förbehåll synes emellertid böra göras i fråga om skadestånd som avses i 8 § lagen om kollektivavtal.

Sedan lagberedningen diskuterat bl. a. frågan om att undanta fordran på grund av växel eller check eller på grund av arrende eller hyra från möjligheten till den nya formen av betalningsföreläggande men avvisat sådana undantag anför beredningen vidare.

Enligt beredningens mening bör reglerna för själva förfarandet vid betalningsföreläggande behållas väsentligen oförändrade, även om tillämpningsområdet utvidgas så att fordringar som grundas på skriftligt fordringsbevis även får bli föremål för betalningsföreläggande. Bestridande av ansökningen skall alltså medföra, att något bevis om att utmätning får äga rum ej kan meddelas. Och självfallet skall återvinning få äga rum, när bestridande ej skett och dylikt bevis meddelats. Vill borgenär, som har skriftligt fordringsbevis, hellre använda sig av lagsökning, bör detta stå honom fritt.

Om förfarandet i mål om betalningsföreläggande får behålla sin nuvarande karaktär även efter den föreslagna utvidgningen, möter enligt beredningens mening icke principiella hinder att överflytta handläggningen till de nya utmätningsmännen (kronofogdarna). Beredningen anser denna åtgärd innebära en rationalisering som är förenad med betydande praktiska fördelar.

Enligt lagberedningens förslag kan den som vill vinna exekution på grund av skuldebrev välja mellan lagsökning och betalningsföreläggande som, när bestridande ej sker, ger möjlighet till utmätning. Det synes beredningen knappast motiverat, att vid sidan härav omedelbar exekution må äga rum direkt på grund av vissa skuldebrev. Vid överläggningar som beredningen hållit med representanter för det praktiska rättslivet har man inte heller önskat, att det skulle tillskapas möjlighet till omedelbar exekution enligt ett i Norge tillämpat system.

Från de utgångspunkter som sålunda angivits har beredningen upprättat förslag till en ny lagsökningslag och till lag om betalningsföreläggande. Beredningen har enligt betänkandet för avsikt att åtminstone den senare lagen framdeles skall införlivas med den blivande utsökningsbalken.

I en fråga har olika meningar kommit till uttryck inom lagberedningen. Man har varit ense om att det liksom hittills skulle finnas möjlighet till återvinning om betalningsföreläggande lämnats obestridd och givit anledning till bevis från utmätningssmannens sida om att utmätning får äga rum. Men åsikterna har gått isär när det gäller frågan om den juridiska betydelsen av att återvinning ej blivit begärd av gäldenären. Lagberedningens majoritet har ansett att utebliven återvinningstalan skulle medföra att gäldenären förlorade sin rätt till återvinning såvitt anginge "skedd utmätning eller betalning" (14 § förslaget till lag om betalningsföreläggande). Det skulle alltså vara fråga om en rättskraftsverkan, som sträckte sig icke till hela det yrkande som avsetts med ansökningsposten om betalningsföreläggande utan endast till den del av detta yrkande som motsvarades av utmätningen eller betalningen. Ledamoten Ulveson och experten Welamson ha hävdad en åsikt som i huvudsak går ut på att ett betalningsföreläggande efter utebliven återvinning borde i rättskraftshänseende jämföras med en tredsdom. Betalningsföreläggandet skulle således ha rättskraftsverkan även med avseende på sådana fordringsposter som varken givit anledning till någon efterföljande utmätning eller blivit likviderade av gäldenären.

Remissbehandlingen av lagberedningens förslag

Utlåtande eller yttrande över betänkandet i den här aktuella delen har avgivits av bl. a. rikets samtliga hovrätter, arbetsdomstolens ordförande, statskontoret, riksrevisionsverket, rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, överståthållarämbetet och alla länsstyrelser, domstolskommittén, polisberedningen, Sveriges advokatsamfund, Föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare och Sveriges stadsfogdar, Svenska exekutionsmännens riksförbund, flertalet av arbetsmarknadens huvudorganisationer, Svenska bankföreningen och Svenska sparbanksföreningen. I åtskilliga fall har vid remissvaren fogats yttranden av underlydande myndigheter samt enskilda organisationer.

Förslaget att mål om betalningsföreläggande skall överflyttas från allmän domstol till utmätningssman har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet yttranden. Många remissinstanser ställer sig emellertid avvisande eller tveksamma till detta förslag. Somliga anser att man bör vänta med genomförandet av förslaget tills det blir aktuellt med en mer genomgripande reform på hela utsökningsområdet och tills klarhet vinnits i fråga om den framtida omfattningen av kronofogdedistrikt och domkretsar.

Förslaget att lagsökningsmålen skall bli kvar hos allmän underrätt har nästan genomgående godtagits. Några remissorgan menar dock att även handläggningen av dessa mål bör ankomma på utmätningssman.

Den närmare utformningen av förslaget till ny lagsökningslag har i all-

mänhet ej föranlett några erinringar. Beträffande lagen om betalningsföreläggande har remissinstanserna i regel anslutit sig bl. a. till förslaget att tillämpningsområdet för betalningsföreläggande utvidgas till att omfatta även fordringar, som grundas på skriftligt fordringsbevis, jämte vissa skadestånd. I en del andra hänseenden har framförts invändningar mot den föreslagna lagens innehåll. Detta gäller framför allt den fråga, i vilken olika meningar kommit till uttryck inom lagberedningen. Flertalet remissinstanser har stött den mening som kommit till uttryck i de särskilda yttrandena.

Vid remissbehandlingen har icke från något håll uttalats önskemål om en ordning enligt vilken omedelbar exekution skall få äga rum direkt på grund av skuldebrev.

Utskottet

I lagsökningslagen meddelas bestämmelser om de summariska rättegångsförfaranden, som skall tillämpas i mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Målen handläggs nu vid allmän underrätt. Lagsökning kan ske för fordran, som grundar sig på skriftligt fordringsbevis. Vidare kan borgenär som för sin fordran har inteckning i bl. a. fast egendom genom lagsökning söka betalning ur den intecknade egendomen. Om målet inte hänskjuts till rättegång enligt regler som finns därom skall gäldenären genom rättens utslag åläggas betalningsskyldighet. I förekommande fall skall fordringen fastställas till betalning ur intecknad egendom. Då en borgenär vill ha betalning för fordran som icke grundar sig på skriftligt fordringsbevis och icke avser skadestånd, äger borgenären utverka betalningsföreläggande. Om gäldenären inte bestrider föreläggandet, skall rätten utfärda bevis om att fordringen lämnats obestridd och förklara att utmätning för fordringen och eventuell kostnad får äga rum omedelbart.

I de båda likalydande motioner, som behandlas i detta utlåtande, begärs förslag till lagstiftning som syftar till att förenkla och förbilliga handläggningen av målen enligt lagsökningslagen och att samtidigt avlasta domstolarna en del av deras arbetsbörda. Motionärerna yrkar att handläggningen av målen skall flyttas från domstol till kronofogdemyndighet. Vidare anser motionärerna att några särskilda exekutionsurkunder inte behöver utfärdas i målen och vill därför att exekutiv verkställighet för att ta ut de fordringar som förfarandet avser skall få ske omedelbart, om gäldenären inte bestrider kronofogdemyndighetens föreläggande.

På utsökningsrättens område har efter förslag av lagberedningen flera partiella reformer ägt rum på 1960-talet. I ett år 1963 avgivet betänkande föreslog lagberedningen, att mål om betalningsföreläggande skulle överflyttas från domstol till utmätningssman. Samtidigt föreslogs en utvidgning av institutets tillämpningsområde så att även fordringar, som grundar sig på

skriftliga fordringsbevis, skulle kunna drivas in denna väg. Däremot skulle mål om lagsökning även i fortsättningen handläggas vid domstol.

Vid remissbehandlingen har förslaget att mål om betalningsföreläggande skall överflyttas till utmätningsman i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet yttranden. Många remissinstanser ställer sig emellertid avvisande eller tveksamma till förslaget. I fråga om tidpunkten för den föreslagna överflyttningen framhålls från flera håll att man bör vänta med genomförandet av förslaget tills det blir aktuellt med en mer genomgripande reform på hela utsökningsområdet och tills klarhet vinnns i fråga om den framtida omfattningen av kronofogdedistrikt och domkretsar.

Förslaget att lagsökningsmålen skall bli kvar hos allmän underrätt har nästan genomgående godtagits av remissinstanserna.

Lagberedningens betänkande, som även behandlar andra utsökningsfrågor, har i den här aktuella delen hitintills inte föranlett någon proposition till riksdagen. Enligt vad utskottet inhämtat inriktar lagberedningen för närvarande sitt arbete inom utsökningsrätten på att under år 1972 framlägga förslag till en helt ny utsökningsbalk. Senast i samband med prövningen av detta förslag blir det nödvändigt att inom Kungl. Maj:ts kansli ta slutlig ställning även till förslaget om lagsökning och betalningsföreläggande. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening inte påkallat att vidtaga någon åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionerna.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 28 och II: 29 icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1970

På första lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Alexanderson (fp), Erik Svedberg (s), Schött (m), fru Lindström (s), herrar Sörenson (fp), Helge Karlsson (s)*, fru Lilly Ohlsson (s) och herr Ferdinand Nilsson (cp);

från andra kammaren: fröken Bergegren (s)*, herrar Martinsson (s)*, Börjesson i Falköping (cp), Hansson i Piteå (s), Sjöholm (fp)*, Oskarson (m), fru Bergander (s) och herr Polstam (cp).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.